Universal Declaration of Human Rights - Themne

© 1996 - 2009 The Office of the High Commissioner for Human Rights

This HTML version prepared by the *UDHR in Unicode* project, http://www.unicode.org/udhr.

Mʌshelɔ Ma Anfəm na Rʌru Ta Amari Ma Rʌwuni Kəpet

KAWASƏR ANKAN

Dwa ta salata kʌsɔthnɛ ʌyiki a komʌnɛ aŋ fəm akəpet, ɔwa yi ʌmari məthənʌnɛ a komʌnɛ ŋa-e, ŋa yi ʌŋgbeth ŋa rʌwankom, mʌlompi, yi mʌthɔfəl ka nɔru.

Owa, kn knln agbnp yi knsay nmari ma anfəm akəpet mn po knrn kndifəthnne nke po ləsər tntemp ta anfəm akəpet, owa kə po knrn ka rnru nre, pə yi nanrn anfəm akəpet manba nan rnwankom ra knfof, kntnn edina, kəte ba rənes kəpa ye, nne nn tha yi mnfela ma anfəm akəpet thon be noru. Owa o fisa ti, knmn a te gbondar anfəm rə tny o tny be mə yo na an thnnthone tə kəfumpər ane bət nnfoso mə thnlər na-e, owa tnsoma, a yi təkə bot etho məkunkəla na-e.

Owa a yi təkə sakəthi ʌkɛra ʌke dɛr o dɛr, təkə yo tʌthɔf ta rʌru bɛ təmanɛ. Owa tʌsoma anfəm ŋa tʌthɔf bɛ an wopʌnɛ ka rʌru, an bot ka mʌsekrʌnɛ man təkə ben kʌmʌ an gbasi ɔfu fəlen malane ma kʌsɔŋ anfəm akəpet ʌmari akomʌnɛ ŋa, ka ayiki yi to wuni kəpet ɔ yi-e, kəpa runiŋani, yi bom nan a thənanɛ. Owa an bɛn təkə səkʌ ro di rʌwankom yi mayi mʌkolo mʌ anfəm akəpet.

Dwa rokɔm kati bε tʌthɔf ʌte yi ka ʌŋnənki aŋe, təsɔnε kəpa, tʌ tə wopanε rəkin yi tʌthɔf ta rʌru tək sakəthi yi kəwop ʌmari a komʌnε aŋfəm akəpet yi tʌwankom tʌŋ.

Dwa anpo bɛŋ tə kəyi kʌsɔthnɛ ʌmari ʌme yi rʌwankom ʌre, yʌ yi aŋkolo ŋa mʌsekrʌnɛ ʌme.

Tasoma Akamatho ka Anfem na Raru ke Thasa

Λkera Λke kəpa :

Mashelo ma kason amari a komane anfam akapet ame, ma yi otama wa wuni o wuni yi ka tathof ta raru be kama wuni o wuni, agbap o gbap ka raru, o yi taka bot masekrane ame ra mera aloko be, ra kathakasa anfam akapet kama an saka kayikis amari a komane anfam akapet yi tawankom tan ro di, katon ka anc yi ka tathof ro kor yi ane yi ka tathof tabran. Kama anfam be ka raru an wop masekrane ame. Owa kama an sothne, yi kawop masekrane ame keton ka anfam na tathof yi ka ananki ane yi katon ka anfam be man kaman-e:

1. Aŋsəkəl Atotoko

A kom aŋfəm akəpet bε ŋa athənʌnε yi rʌwankom. Ɗwa aŋ ba məmari məthənʌnε. Ɗwa aŋ ba məfith yi təchemp. Chiyaŋ, aŋ yi təkə gbasi aŋkos ŋaŋ mɔ kəpa ŋa təkom.

2. Aŋsəkəl bekn mnreŋ

Wuni o wuni o ba mari ma rawankom, yi mamari a bot ka masekrane ame, kama a te say ko ta abonsho, mayi ma ander non, kepa uwan duni thalom wunibom, sothlom atent man fof, andina man tan, thalom kepa angbap any yi, teke ate mo wop ka amera non, anthof non, thalom angban o wur, te mone, ta ro a kom ko-o, yi metema o-e. Rodi kati so, a ye teke yo ko agbay te kepa angbap ang ro yi, amari o tema, thalom matema ma anthof, thalom angban owuni

o yi-e, thalom kəpa ληthof ληe po chiyλ ka ληγετhε ŋati, thalom a taŋ ŋi mʌshehɛkɛ, aŋyi ro ratha ka λthof λlom, thalom λη bayε λte ma yo ka ληγετhε ŋate.

3. Aŋsəkəl bek∧ məsas

Wuni o wuni ɔ ba ʌmari ta ʌŋesəm ŋɔŋ, rʌwankom rɔŋ yi kʌfisɔs ʌŋesəm ŋɔŋ.

4. Ληsəkəl bek∧ m∧ηlə

A y ϵ so təkə wop wuni rətar, thalom kəyis ko məsh ϵ k ϵ . A y ϵ so təkə wop wuni, kəthila atar də ron o ron. K Λ thila anfəm ka r Λ tar a yi təkə gbine ki.

5. Ληsəkəl bek∧ tamath

A yε təkə thʌlər, kəsɔmpar, thalɔm kəgbalo wuni ka ʌŋfɔsɔ rəkɔm.

Ληsəkəl bek∧ tamthurukin

Wuni o wuni ɔ ba ʌmari mɔŋ a yi təkə sɔŋ kɔ kətanŋʌnɛ ka aŋthɔ-e.

7. Aŋsəkəl beka tamthədɛrəŋ

Aŋfəm ʌkəpet a thənʌnɛ teri ro der ka ʌŋthɔ. Ɗwa ʌŋ ba ʌmari ma kʌmʌ ʌŋthɔ ʌŋ gbəpər ŋa. Ɗwa ʌŋ ba ʌmari ma kʌmʌ ʌŋthɔ ʌŋ bum ŋa kəwur ka ʌŋe mə yɔ ŋa ʌŋgbʌy; ta ʌŋe məshim mʌsekranɛ ʌme, thalɔ m təkə yɔ aŋfəm alɔm ʌŋ ləsər mʌsekranɛ ʌme.

8. Aŋsəkəl bekn tamthərɛsas

Wuni o wuni o ba λmari kλmλ a thonkanε ko ta bepi wuni o wuni o kλthi ko λmari moŋ ka rəwuni kəpet kətaŋλnε ka λŋ tho.

9. Aŋsəkəl beka tamthərɛŋanlɛ

A y ϵ təkə barkar wuni ka κ nfoso. A y ϵ təkə bot ko d ϵ r ofen κ n ϵ thalom kəfitha ko r κ thof κ tel ka m κ te mo yema.

10. Ληsəkəl bek∧ tɔfɔt

A yi təkə səŋ wuni o wuni Λ fɛrɛ Λ thən Λ nɛ su Λ kə ɛləŋs ka Λ ŋbare ŋa Λ ŋthonkas gberkethe mə te yə Λ gb Λ y ka k Λ gbɛngbɛn Λ mari məŋ yi Λ ngbɛthɛ ŋəŋ, yi m Λ ləs thaləm t Λ ləs a pa tə yə-e.

11. Ληsəkəl bek∧ tɔfɔt ηin

- 1. Owa wuni o wuni a po bot ka ʌŋbare ŋa ʌŋthonkas bɛ ta mʌləs a pa mɔ yɔ-e, a yɛ təkə gbasi kəpa ʌte a lɔm kəpa tɔ yu-e təteŋ, haŋ thas a po gbɛngbɛŋ yi kələfthi ləfthi. Owa a sɔŋ kɔ ʌŋfɛrɛ ŋa kʌthonka kʌmʌ ɔ kʌthinɛka ʌte a deŋ kɔ. Owa thas a bəp kəpa ʌte a l m təteŋ yenka ma wop kɔ tɛn.
- 2. Owa a yε təkəwop wuni ka ʌŋthɔ ka mʌləs ʌme pəyi ɔ botɛ ri mʌta mɔŋ, pə ka ʌŋthɔ ŋa ʌŋthɔf ŋɔŋ-o, thalɔm ʌthɔf ʌtel ka ʌlɔkɔ a yɔ mʌləs mati-e. Owa a yɛ təkə thʌlər wuni pə thas mɔ to a bot təkəthʌlər wuni məshim ʌŋthɔ ka ʌŋlɔkɔ ɔ shim ʌŋthɔ-ɔ.

12. Aŋsəkəl beka tofot marəŋ

A yε təkə bot kəsəŋ ka ʌŋgbundu, ʌŋbɔnshɔ, mʌyirʌ thalɔm ʌte mɔ gbal, ɔwa kəsambos ayiki tɔŋ yi ʌŋes ŋɔ ʌfinɔ. Ɗwa wuni o wuni ba ʌmari ma kʌ yɔ ʌŋthɔ ʌŋ chimʌ kɔ ka ʌŋe mə bot kɔ kəsəŋ-e.

- 13. Ansəkəl beka təfət məsas
- 1. Wuni o wuni o ba rʌwankom ra kʌkɔnε ro o yema yi kəbot məyira mɔŋ ro o yema-e ra thof o thof.
- 2. Owa wuni o wani o ba λmari ma kλtey hali ro a kom ko-e təkə konε ro o yema-e, thalom kəkalλnε ro o wur-e.
- 14. Ληsəkəl bek∧ tɔfɔt maŋlε
- 1. Wuni o wuni ɔ ba ʌmari ma kʌgbukε ɔ kɔ mʌnknε rʌ ʌthɔf ʌlɔm, kʌmʌ a te dif kɔ.
- 2. Owa a yε təkə noy ko xmari xme ta salata εfof εyay yay, thalom rə tətək təlom tə woŋ rxpolitikis, thalom tətək te ləsər mxthank ma Xŋyunaytɛd Neshon.
- 15. Ansəkəl bəka təfət tamath
- 1. Wuni o wuni o ba ∧mari təkŋ yir∧ ka ∧ŋthof ŋoŋ.
- 2. Owa wuni o baye mari təkə k Λ thi okos kon Λ mari ma kayi ukin ka anthof non, thalom kəbɛnt ko k Λ m Λ o te shinkar kayi ukin ka Λ nthof o te yema.
- 16. Ληsəkəl bək∧ tɔfɔt tamthrukin
- 1. Aŋfəm aruni yi aŋfəm abom po tɛna-e, aŋ ba mʌri təkə nʌntʌnɛ mɔ to aŋ yema-e; təkə te kəlɛnɛ tʌ ʌbɔnshɔ, ʌŋthɔf, thalɔm ʌŋdina kʌmʌ aŋ təpi tʌlek taŋ.
- 2. Owa a yε təkə not wuni kə konε balλ ka owe o te yema. Aŋe mənλntλnε-e, aŋ yi təkə bɛŋ ka mʌyema maŋ.
- 3. Owa mʌ pəyi rʌlek ra mʌyira rʌ yi kʌboth ka ʌkələŋ kələŋ ka mʌyiranɛ-e, aŋə ka ʌkələŋ bɛ yi ka ʌŋthɔfe, a yi təkə bum ŋa də roŋ o roŋ maŋ yema yʌtha-e.
- Ληsəkəl bək∧ tɔfɔt tamthədɛrəŋ
- 1. Wuni o wuni ɔ ba ʌmari təkə ba ʌkeŋ kɔŋ kɔn son. Ͻwa ɔ gbəli sɔ kʌl ba ʌkeŋ yi afəm alɔmŋ.
- 2. Ͻwa wuni ɔ bayɛ mari təkə kʌthi kɔ ki rʌ fɔsɔ rəkom.
- 18. Ansəkəl beka təfət tamthresas

Wuni o wuni o ba nmari ma rnwankom ra kntəmtəmnε to o yema, εnanε yoŋ yi nŋdina o yema wop-e. Wa o ba nmari ma knshinkar nŋdina o yema, yi mnlanε moŋ. Owa o ba rnwankom ra knthəksn, knbntho, kntaŋnŋɛ yi kəthəksn mnlanε moŋ pəyi koŋ son-o, ka nkələŋ kələŋ yi afəm alom-o, dɛr ogberkethe-o, thalom ka nŋ gbundu ŋoŋ.

19. Ansəkəl beka tofot tamthrenanle

Wuni o wuni o ba rawankom ra ate o təma yi kafof ate o yema-e. Owa rawankom are o ba ri təkə bət ate o nane kə tə bot ko kə səŋ yi kəthens, thalom kəsakəthi təra yi etəmtəmne də roŋ o roŋ kə təkəlene ro o yi-e.

20. Aŋsəkəl beka kəgba

- 1. Wuni o wuni ɔ ba ʌmari ma kʌwop məgbanɛ məthɔfəl yi kəkulunε aŋe ɔ yema-e.
- 2. A yɛ təkə fɔsar wuni kʌmʌ ɔ kɔkulunɛ ka ʌte ɔ te yema-e.
- 21. Ληsəkəl bek∧ kəgba ŋin
- 1. Wuni o wuni ɔ ba ʌmari ma kʌgbasi ʌgbʌp ka ʌŋkwament ŋa aŋthɔf ŋɔŋ, kətʌŋ ka kɔŋɔŋ gbeŋ thalɔm ka ɔwe ɔ thithe.
- 2. Aŋkwhamɛnt ʌŋ yi təkətʌŋʌnɛ ʌte aŋfem aŋ yema-e. Ɗwa mʌyema ʌme aŋ tə tɔrinɛ ŋʌ ka kʌtente thith aŋe aŋ yema-e, ka aŋgbundu. Ɗwa a yɛ təkə pɛnshanɛ ʌmari ma wuni o wuni po bək təki thith wuni-e, kama ɔ thith ɔwe ɔ yema ɔ təma ta ʌtɔŋ.
- 3. [Missing?]
- 22. Aŋsəkəl bekn kəgba mnrəŋ

Owa mʌ pəyi wuni o wuni o yi kətɔŋ ka aŋfəm ʌkəpet-e, o ba ʌmari ma kʌmʌranɛ ko kʌmʌ pəfisa ko kətʌŋ ka ɛmar ya aŋthof, ɛmar ya tʌthof tətel, kətʌŋʌnɛ ka mo to o gbəli təmʌ ukolo yi yiki kətɔŋ ka aŋkos ŋɔŋ.

- 23. Ληsəkəl bek∧ kəgba εsas
- 1. Owa wuni o wuni o ba nmari ma knworək mnpanth, rnwankom ra knthith ko rəmnpanth yi ka olompi wati knmn nte penshane kəson wuni mnpanth.
- 2. Ͻwa wuni o wuni ɔ yi təkə ba ʌrʌm ʌthənʌnɛ bepi aŋ yɔ məpath məthənʌnɛ kəte tɔ ʌgbay.
- 3. A yi təkə rʌm wuni o wuni ʌrʌm ʌfinɔ mə gbəli sɔŋ kɔ ayiki tɔŋ ka rʌlek rɔŋ yi kəmar mʌtʌy məlɔm ɔ yi təkə yɔ ka ʌkələŋ kələŋ ɔyi-e.
- 4. Wuni o wuni ɔ ba ʌmari təkə kulunɛ, thalɔm kətəpi ʌnənki mə chimʌ kɔ kʌmʌ ɔ sɔthɔ ʌrʌm ʌfinɔ ka mapanth mɔ worək-e.
- 24. Ληsəkəl bek∧ kəgba manlε

Wuni o wuni ɔ ba ʌmari ma kʌfothanɛ kəwur kʌyɔ mʌpanth to ɔ yema. Ͻwa ɔ ba ʌmari ma kʌsɔŋ kɔ ʌlɔkɔ mɔ fothanɛ ʌlɔkɔ o lɔkɔ.

- 25. Ληsəkəl bek∧ kəgba tamath
- 1. Wuni o wuni o ba nmari ma kayi uyenki mədɛr, yi knbor koŋ. Owa aŋ yi təkə ba ɛdi ɛbeki, ɛyet ɛwoŋ, aŋseth knyi, tol ɛbeki, ɛmar ya nŋthof. Owa o yi təkə sotho nmar ka nŋloko mo te yi rə məpanth-e, thalom utuy, bepi o səkɛ ulopnnɛ, thalom kəsəkɛ ubora, ubnki, owa sothəlom mn mo tə so gbəli worək ka aŋyɛthɛ ŋoŋ.
- 2. Aŋkomrʌ yi aŋfɛth bɛ a yi təkə sɔŋ ŋa məmari məthɔkɔŋ. Aŋfəth ʌŋe ma kom ka kʌ te tha nʌntanɛ yinkʌ te tha nʌntʌnɛŋ, a yi təkə sɔŋ ŋa ɛmar ɛthənənɛ.
- 26. Ληsəkəl bek∧ kəgba tamthurukin
- 1. Uwath 0 wath oba nmari ma k nyoko oKarnn A yi təkə yo wath o wath o pon kn knraŋ ka ntaranthe təfeth. Kere knthəkəs tntol yi knknraŋ kəboli rəkom a yi təkə soŋ ki ka aŋfəth nŋe gbəli thəkəs yi knkaraŋ kati.

- 2. Dwa kakaran a yi təkə yo ki kʌmʌ kə gbəli mar owuni kʌmʌ o ko rodi, tə kəbʌr ʌyiki ton yi rʌwankom ron. Dwa kəyi təkə gbəli kʌrʌ ko kəsothrʌnɛ ɛmerʌ, kʌmuyʌnɛ, kə kʌrʌ rəyathki kəton ka tʌ bona ta ʌrʌru, anfəm ʌkəpet, ɛdina ɛgbaske gbaske, owa yi kə kʌrʌ məthofəl mo to Anyunatɛd Neshon an yema-e.
- 3. Aŋkomra aŋ ba ʌmari ma kathith ko kə karanŋ kaŋ yema aŋfɛth ŋaŋ aŋ karaŋ-e.
- 27. Ληsəkəl bek∧ kəgba tamthədɛrəŋ
- Owa wuni o wuni oba nmari ma kntnŋ mnkur ma aŋfəm ŋoŋ nme o yema-e, yi ka nkələŋ kələŋ o yi-e. O yi təkə yanthenɛ mntny nme, owa o yi təkə mar knmn mə ko ro di ka moyɛŋ.
- 2. Wuni o wuni o ba ʌmari ma kəbum mʌyi, mʌyɛt ʌme o bɛmpa yi ʌtafʌ ʌte konoŋ o gbal-e.
- 28. Ληsəkəl bek∧ kəgba tamthrεsas

Owa wuni o wuni o ba nmari ma kntnηnnε nge o yema pəyi ka aŋthof ŋɔŋ rəkor-o, thaom rə təthof tətel ro mo gbəli sotho nŋfɛrɛ ŋa ka sotho mʌtny nme bɛ a gbal ka mʌsekrʌnɛ nme ka rʌwʌnkom rɔŋ kəyankaŋ.

- 29. Ληsəkəl bek∧ kəgba tamthrεnaŋlε
- 1. Owa wuni o wuni o ba ληgbεthε ηa təkə mar λkələŋ kələŋ o sotho rλwankom bε o po teŋa yi kəwur ŋaŋiɛŋ.
- 2. Owa hali ma apa wuni o wuni o ba ∧mari yi r∧wankomroŋ, ta t∧r∧ ti kəpa o yi ro ratha ka ∧ ŋtho. Owa o yi təkə yikis ∧mari yi r∧wankom ra aŋkos ŋɔŋ. Owa o anfəm ŋa r∧wankom.
- 3. Owa λ mari λ me yi r λ mankom λ re, ϵ son y ϵ wuni mari təkə te t λ n λ n ϵ m λ botəs ma Anyunayted Neshon.
- 30. Aŋsəkəl bek∧ kəgba tɔfɔt

Dwa nte yi ka mnsekranε nme bε, a yε təkə gbasi ti təkə sɔmpar nŋthɔf, wuni o wuni, thalɔm nnənki na nŋfəm, thalɔm təkə kasara nmari yi rnwankom yi ka mnsekranε nme.